

Передплата

«РУСЛАНА» вносять:
в Австрії:
на цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
на місяць . . . 1-70 кор.

За границю:

на цілий рік: зі щоденною
вистилкою 7 доларів, або 12
рублів: з вистилкою двічі
в тиждень 5 1/2 доларя, або 10
рублів: з вистилкою що субо-
ти 4 1/2 доларя, або 9 рублів.
Пощинове число по 10 сот.

Телефон Редакції ч. 1484 — Конто почт. щадниці ч. 98.704.

РУСЛАН

«Виреш ми очи і душу ми виреш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска.» — З Руслановх псалмів М. Пашкевича

Виходить у Львові по два дні
крім неділей рус. х. сьвят
о 5 1/2 год. по полудні.

Редакція, адміністрація
експедиція «Руслана» при
ул. Осоліньских ч. II. партер
(фронт від ул. Тихої). Експе-
диція місцева в Агенції
Соколовского: в сажаї Гаве-
мана.

Рукописи звертає ся лише
за попереднє застереженє.—

Рекламації неопечатані є
вільні від порта. — Оголо-
шеня звичайні приймають
ся по шні 20 с. від стріч-
ки, а в «Надіславім» 40 с.
від стрічки. Подяки і при-
ватні донесеня по 30 сот.
від стрічки.

Головний вислід виборів на Угорщині і їх значінє.

(X) Вже вчера зазначили ми, що теперішні вибори до угорського сойму будуть мати переломове значінє для Угорщини, а також і для уладженя межидержавних взаємин поміж Австрією і Угорщиною.

Перший день виборів закінчив ся величезним успіхом правительства, а страшним пораженєм независимців, поділений на два табори, на Кошутівців і Юстівців. Независимці, котрі перед чотирма роками здобули таку величезну більшість в соймі, що Корона була приневолена покликати їх представників до державної керми, втрутили були своїми змаганями не тільки Угорщину, але й цілу монархію в тяжке пересиленє державне. Боротьба, яку независимці в коаліції з иншими сторонництвами розпочали були з Короною, припала була вельми до вдоволення нашому народно-демократичному днешникови, котрий величав ту «масову політику» независимців, вважаючи сю бундучну поставу независимців, неначеб то справдешною виявою духа широких верств народних, коли тимчасом в дійсности се була лише виява бугних мадярських олігархів, що схоронили ся під кошутівським прапором. Широкі народні верстви вже в перший день виборів осудили сі змаганя бутних мадярських олігархів і знищили сторонництво Юста, отже втрутило Угорщину і цілу монархію в грізне державне пересиленє.

Бувший президент палати, котрий заповів був ще острійшу боротьбу проти спільности монархії, умів в останнім соймі придбати собі 144 прихильників і небувало доси навіть в Угорщині бундучностию кинув ся у виборчий рух. Демагогічні оклики Кошута, а ще яскравіші кличі Юста находили до недавна в Угорщині великий послух і осягали успіхи. Сим демагогічним змаганям треба приписати, що Кошут і Юст ще перед розломом независимців на два табори мали разом з почином минушого сойму 253 мандати і тим способом керму угорської політики хватили в свої руки. Але на независимцях справдила ся приповідка *Nochmut kommt vor dem Falle* а доля, яка постигла сторонництво независимців, повинна бути осторогою для всіх демагогів, котрі надуживають народних сил для заспокоєня личних своїх амбіцій. Правда, що розлом независимців на два табори також значно причинив ся до їх упадку, але нема найменшого сумніву, що широким верствам нашої країни вже безнастанна боротьба в краю, що они вже забажали спокійної роботи народно-господарської замість безнастанних державно-правних спорів і тому відвернули ся від змагань обидвох таборів независимців.

Теперішні вибори змели соймову більшість независимців, бо першого дня виборчого Юст здобув лише 16 мандатів, а втратив 44, а також Кошут здобув лише 25 з 96, які доси мав. Таким способом першого дня независимці обидвох таборів здобули ледно 41 мандатів і вже того дня

можна було сказати, що більшість независимців безповоротно пропала, а се сторонництво наслідком своїх загонистих, неоподобних змагань стало тінию своєї недавної сили. Вислід другого дня на відомих 386 виборів ще яскравіше представляє побіду правительствового сторонництва праці, котре здобуло доси 241 мандатів, а супроти того Кошутівці осягнули ледно 44 а Юстівці 34, разом отже 78 мандатів.

Колиб навіть признати, що велику частку успіхів сторонництво праці завдячує виборчій техніці доведений до такої досконалости в Угорщині, то всеж таке ставше пораженє независимців стає наглядним доказом, що змаганє етого сторонництва втратило в Угорщині свою основу. Юст, котрий вирушив на виборче боввище з такою бундучною поставою і з такими страшними погрозами, вернув з боввища прибитим маленьким чоловіком, так, що мрія его, що би стати верховладним в Угорщині державником, розплила ся як дим.

Кошут став на чолі малого сторонництва независимців в такій силі, яку оно мало менше більше перед коаліцією, а що між Кошутом а Юстом витворили ся далекосяглі різниці, отже можна вельми сумнівати ся, чи обидва табори независимців будуть іти спільно з собою.

Крім Кошутівців і Юстівців потерпіти велике пораженє людовці, бо здобули доси 12 мандатів, а немадярскі народности лише 7, а іменно Словаки замість дотеперішних 5 здобули лише 3 мандати а Румуни замість 15 осягнули тільки 4 мандати, а Серби втратили всі дотеперішні 4 мандати.

Правительствова більшість буде отже окрім делегатів з хорватского сойму числити около 250, а коли до того дочислити Хорватів і деякі дрібні групи, то правительство може вже тепер числити около 333 послів собі прихильних на загальне число 452 послів.

Отсі вибори спрваджують в Угорщині великий перелом, бо новий сойм має таку величезну більшість зложеною з прихильників політики 1867 року. Тепер почне ся новий зворот в політиці Угорщини, в уладженю взаємин між обидвома державами монархії, хоч сим ще не розвяже ся властивого питання заселеної ріжними народами держави.

Ціла правда про радикалів.

Свящц. Ю. Дзєрович.

(Дальше).

Страшне обвиненє! страшні слова! тим страшніші, що оперті на фактах, подані імена, подані злочини та подані і моральні автори тих же, — та на жаль не справджують ся лише слова польского поета: „*Boże, żeże karaż a nie ślery miecz*“... Видно, що Бог довго терпелів і многомилостив, але не завидую також тої хвилі моральним справцям тих убійств, злодійств, розбихацтв, коли часом і на них приїде в їх сер-

цях якась холодна рефлексія, коли і у них вдозветь ся голос совісті за тільки згублених душ. Адже і Вольтер на ложі смерти вив за священником, коли прийшло ся свою совість рахувати і ставати перед Предвічного Судию!...

6. Раз мені довелось стрінутись в робітничім товаристві „Воля“ з соціалістом агітатором п. Л. Г. з Б., який приїхав ратувати „Волю“ перед великою небезпекою клерикалізованя (!)... В его валькій промові дісталось же там всім священникам, найбільшеж однак ерархії, Папі і Ексцеленції Шептицькому. Я зовсім не дивувався, колиб який робітник при першій ліпшій нагоді по тій промові накинув би ся на нашого Князя Церкви з чинною зневагою, колиб уважав за найбільшу заслугу життя, убити Его.... І то діялось при мені, священнику, де панок сей знав, що я не змовчу а викажу, хто робітничому „бик, а хто стрик“ що дістане сейчас репліку. „Видите люди“ — сказав я — той пан тут до вас раз приїхав, накричав, нашумів тай собі поїде, тільки буде цілої праці для вас, для робітників, для партії, від чоґо ви ні вирієте ні змерзнете, а той опоганений ним митрополит для найбільшої верстви заснував своїми грішми „Народну Лічницю“, де робітник в найприкріпшій хвилі, слабости найде лікарську поміч і пограду безплатно. Той сам митрополит для дитий робітничих заснував „Вакаційну оселю“, де ваші діти з підземних сутерен спрагнені сьвіжого воздуха будуть могли на вакаціях покріпити свої сили. Чи се Він зробив для богачів, чи для робітників? А кілько добра зробив так правою, що его ліва рука о тім не знає“... Що ж діється на зборах, де радикали, соціалісти є самі між собою. Тоді позваляє собі заступник тогож народа християньского посол Вітик (гл. „Діло“ ч. 63. з 1910 року) пустити такий „дотеп“ — *risum teneatis amici* — „архимандрит“, чи „архибандит“ Шептицький“... Ах як же тяжко боротись з калюмнією, та з такою етикою!... Але не завидуюмо тої етиці, тої борби нашим „найщирішим“. Кождий вибирає оружіє для него найлучше, і его вдачі найбільш відповідне.

7. А сіф ліє, ту страшну хоробу, яка живцем гангренує найкрасший цвіт нашого народа, цілу Гуцульщину, чи се також радикалізм порухує до своїх здобутків зі своєї „вільної думки“. Чому ні одна сторона нашої вітчизни — лише одна Гуцульщина, царство радикалів — хвалить ся тою цивілізованою хоробою? Чому „Громадський Голос“ ні словом не обізветь ся, що би ратувати легінів, що би спасати молодіці, що би не ходили з повідгнваними носами, закаправілими очима, що би не мерли по шпиталях в страшних муках на висхненє шкіку, розмяченє мозку? Сумно, тай годі! І хтож тут скорше не зарадить лиху, як не священник повний поваги, який обережно зі словом Божим на устах стане остерегати перед злом, стане вказувати на закон Божий, який заборонює чужодовство, який заборонює нечистоту.

Аджеж сьвітський чоловік, славнозвісний професор університету в Ціріху в Швайцарії В. Ферстер каже такі знаменні слова: „Реліґія була, є і буде найсильнішою і незамінною сексуально (полово) виховуючою силою, бо підчас коли независима етика і філософія що найбільше можуть відрадити або заказати — реліґія звертає гадки спокушеного на Бога, на будуче житє, на ідеали чесноти, она не лише усмирєє біль, не лише лічить рани, завдані роз-

буваю фантасією, але она подає і сильні і певні середники заради проти злого. Душа, освячена присутністю Бога в ній, отримує подібну не свідому себе привичку оборони перед злом, як повіки супротив пороку в улиці *).

Так! Але там лише може релігія сего чуда доказати, де темні: духи не підорвали ще авторитету священника, не відерли ще віри. А так в радикальним селі то дїє ся так: «священик в дзвін, а чорт в клепало». Священик нагадує на закон Божий, нагадує на шесту заповідь Божу, а ту „всі сьміють ся, ха, ха, ха“. Він говорить про велику чесноту дівцтва, а ту „всі регочуть ся, ха, ха, ха!“ Він заборонює танці в піст яко нагоду до розпусти, а ту „всі танцюють, гей га!“ Чому? бо той панок з міста добре відживлений з мєфістофелею борідкою, в окулярах на носі, в завадяцкім капелюсі, той казав, що „всьо вільно“... І Боже слово пішло в кут, а дявольський посїв видав кукіль... сїфіліс.

Тут кожний священник міг би з своєї душпастирської практики навести много автентичних примірів одичія нашого народа через радикалізм. Та доволі і тих чорних картин, щоби кликнути нам за Шевченком тим опікунам

..... Вороги!

І люти, люти! Виж украли,
В багно погане заховали,
Алмаз мій чистий, дорогий,
Мою колись сьвятую душу;
Тай сьміється!..“

Колись народ вас очайдухів проклєне проклоном страшним, — віримо і в се — що і ви сьмяятєтесь, та чи не запізно.

Тому люди без совісти: „руки проч від нашого народа!“

(Дальше буде).

*) Dr. F. W. Förster: Sexualethik und Sexualpaedagogik. München 1907. ст. 90.

„Wiener Sonn und Montags-Zeitung“ про москвофілів в Галичині.

Автор статі „Die russofilen Umtriebe im Osten“ пише в згаданій часописі між іншими так: Дискусія в бюджетовій комісії прибрала в наслідок промови пос. Крамаржа, що ставав в обороні москвофільських товариств на Буковині, доволі широкі розміри. Після відповідей мін. Гердтля та послів Романчука і Василька, дізнали ся широкі круги, як на нашій сході під плащиком культурних і педагогічних стремлінь при підмозі заграничного, панславистичного агітатора (гр. Бобрінського) плекають ся ворожі державі антидинастичні цілі, як серед вірної цісарєви рускої людности виховує ся штучно нова русофільська генерація, що має на меті підготовити почву для політичних аспірацій Росії. Поклики Касандра в «свободолюбній промові» д-ра Крамаржа не нашли сим разом відгомону ані в комісії, ані в суспільности; єго оборону „культурної“ роботи графа Бобрінського звязано сим разом в недуже підхлібний спосіб з посілостами д-ра Крамаржа на Крими.

Дебата виправдала в цілім обемі коректне становище і підняті кроки президента краю, Бляйлебена. З становища державного інтересу не можна було ужити інших способів, без огляду на се, чи они п. Крамаржови і єго поплечникам подобають ся, чи ні.

Через дебат у комісії відкрито хоть дрібку заслони, яка закривала події, що на сході нашої держави розгрівають ся. Чотири бурси на Буковині є лише дитячою забавкою супроти добре зорганізованої русофільської партії в Галичині з її п'яти послами державної ради, десяти соймовими послами, з двома дневниками для інтелігенції, двома тижневниками для народа, з численними сторонниками в кругах державних урядників, гімназьяльних професорів і священників, з численними гімнастичними дружинами, з російськими гербами, російською, національною одежю і російською командою. В руках сеї партії находить ся дуже добре виопсажене товариство ім. Качковського, яке числить понад 600 читалень, хоть на чолі сих товариств

стоять священники, що признають ся до грекоуніятської церкви, мимо сего сні висьміяли у своїм останнім калєндари одинокого сьвятого сеї церкви, Йосафата. Ся подія викликала нечуване агітшенє і довела до оголошеня двох пастирських листів, в яких митрополит і два єпископи виразно перестерігають наїд перед аностазією і переходом до православної церкви. Як видно з сего, руссофільська агітація прибрала великі розміри.

Не є рівнож тайною, що більше число провідників сего руху, стоїть на російським жолобі. Пос. барон Морзей назвав Дудикевича ноторичним платним агентом Росії, чим ствердав лише ноторичний факт. Сей др. Дудикевич є в дійности лише провідником одної русофільської фракції, але між сею групою і групою д-ра Короля є хибаріжниця в тактиці, але не в цілі. Сею цілю є: освободженє „подаремной Руси“. Др. Дудикевич є видавцем дневника „Прикарпатская Русь“, писаного в московській мові, а субвенціонованого гр. Бобрінским квотою 120 тисяч рублів річно. Він інспірує також панславистичний тижневник „Голосъ народа“!

Але тепер приходить найцікавіше. Сей др. Дудикевич був протєгованою дитиною помершого намісника, графа Потоцкого. При виборах до парламенту в р. 1907., переведених на основі загального, тайного голосованя, др. Дудикевич перепав у чотирох округах. При виборах до сойму єго вибрано, бо они відбувають ся устно і через правиборців, а граф Потоцкий приказав своїм старостам перевести 10 послів до сойму. Їх в дійности вибрано. Міродаїним для сеї політики графа Потоцкого був намір, ослабити Русинів народовців. Бо зі становиска польского шляхтича він уважав стремліня Русинів небезпечійшими. Они хотять мати власний університет і рускі гімназії, своїх національних референтів до найвисших державних урядників, они домагають ся роздїлу краю і ради шкільної, они є партією політично-свободолюбивою, соціально-радикальною. Натомість русофіли не бажать нічого. — они хотять лише відорвати ся від Австрії. Они є подїтчно консервативними і реакціонерами. Тому поводить ся русофілам в Галичині дуже добре, хоть в народі мають они дуже мало приклонників, бо наїд не розуміє по московски і не тужить за окликом: „Los von Rom“. Але їх вождам вільно без перепон агітувати, а де правительствєнні органи мають вплив, як се було перед кількома тижнями при виборах до повітової ради в Косові, там беруть сторону русофільської партії. Лише в релігійнім напрямі не мають они доси концепсий. Православної церковної громади доси не допущено. Мимо сего число православних в Галичині росте через американських емігрантів, які вертають до краю православними. Єпископ Ортвньський не був в силі здержати сего руху, бо російскі священники розвинули в сїм напрямі між рускими селянами велику акцію.

Се менше більше зміст статі на кожний спосіб дуже цікавий і писаної на часі.

Статя взагалі вірна, з вїтмковою деяких подробиць, як прим. характеристики нашого народа, як „social-radicaler Partei“. З застереженєм треба також прийняти вістку, немовби дорогою, вказаную гр. Потоцким йшов також теперішній намісник. А рівнож годі вїзати вісток про уступленє нам. Божьявського з єго „прихильностию“ для москвофілів. Такі вістки розсївають всеполяки, яким теперішній намісник не на руку. Річ ясна, що бажаня всеполяків є лише ріищ desiderium, бо становище намісника сильне і незахитанє.

Політичний огляд.

Австро-Угорщина.

Вибори з 1. червця принесли сторонництвям угорської коалїції тяжке поражєнє, а гр. Куєн-Гедєрварі остане напевно побідником. О скілько можна вносити з вислїду виборів до полудня сего дня, є він над сподіванє корисний для правительства, чого доказом особливо велике число правительствєнних кандидатів „одноголосно“ вибраних. Дальший тяг виборів мабуть не багато

змінить дотеперішній вислїд. Від часів бар. Банфія не було в Угорщині так дикої виборчої боротьби, як отєя. Гр. Куєн здобув собі ще яко хорватський бан славу безглядного чоловіка. Були хвилі, коли він не надїяв ся видержати в боротьбі з коалїцією і зібрати чисто-мадарську більшість, а тому споглядав на народности, якіб єго підєрли і допомогли єму до переведєня в діло виборчої реформи, поручєної єму монархом.

Але наслідком підшептів гр. Тиси відозвала ся в гр. Куєні мадарська кров, мадарський шовінізм приглушив в нїм навіть наказ що до переведєня виборчої реформи. За всяку ціну забажав він зложити чисто-мадарську більшість. Замість усєї своєї сили ужити проти головного ворога, проти коалїції, кинув ся гр. Куєн завзято на виборчі округи народностей, бажачучи коптом немадарських народностей зложити нову більшість. Тому то ужито проти народностей всяких насильств, а навіть оружя.

Немадари перебули справді мучєництво в часі виборів і довго попамятають насильство гр. Куєна, якого они раді були підєрти, вважаючи єго чоловіком, післаним з Відня для переведєня виборчої реформи і заведєня свобід для народностей та визволеня їх з тяжкого ярма. Але наступило розчарованє; наслідком насильств число немадарських послів в новім соймі буде ще менше, чим попередно.

Чи гр. Куєн буде мав в будучности досить сили, щоби рядити, ще не знати. В кожнім разі буде він мав до діла з грізною опозицією, яка не пофне ся перед ужитєм ніяких середників. Але гр. Куєн повинен показати, чи він може більше вдїяти, як доси заповідав, чи справді се, що робив доси неконче доброго, робив лише під впливом обставин. Доки він не возьме ся рішучо до переведєня виборчої реформи, доси криваві марєва останніх виборів не покинуть єго.

Заграниця.

На цілій области в Альбанії, обнятій повстанєм, від Качаника до Митровиці, від Прєшова до Чернолява, панує спокій. І в дальших околицях, які не належать до сеї области, підданій паціфікації, не чути про які небудь заворушеня. Тепер переводять в Альбанії загальне розоружєнє під особистим надзором міністра війни. Чи буде оно мало який успіх, не знати. Бо оружє все таки дістане ся Альбанцям знов зарівно від сторони моря, як і з Чорногори. Але навіть турецкі офіцери сумнівають ся, чи можна буде розоружити також Альбанців у внутрі краю, який в тїм випадку остав би безборонний від сторони Чорногори і був би наражений на пограничні напади.

Дотеперішних альбанських жандармів заступлено реформованими, знаменито зорганізованими. Они мають велике поле до діланя на новім становищі, а передусім мають вчити населєнє послуху зглядом властей і показати Альбанцям, що установлено їх для безпечєнства безоружного населєня. Всі комунікаційні дороги і важві стратегічні становища будуть обсажені війском. Начальство над сею умирюваною областю віддано Самі-баші. Число жандармів буде збільшенє до 4.000. Загальне число турецкого війска в Альбанії вносить тепер 80 баталїонів. При помочи 30 баталїонів заняли Торгут Шевкет-баша в злуді з Османом-башєю Дякову і околицю, розоруживши Арнавтів. Коли удасть ся умирєнє Альбанії, то буде се мало для молодї Турєччини незвичайні користи. Край незвичайно богатий в мінерали і ліси дасть великі доходи, а Альбанці, коли їх притягне ся до правильної військової служби, будуть становили найзнаменитше турецке війско.

З Атин надїшла вість, що крєтійске правительство уступило під напором кроків зі сторони консулів опікунчих держав і обїцало допустити магометанських послів до народних зборів без зложєня присяги.

Просимо вігхобити передплату.

